

tartva azt, amit eddig asszonyaink legjobbjai elvégeztek, teljes határozottsággal kell hozzáfogni a nehéz feladatok megoldásához. Az öt éves terv nem ábránd, nem elérhetetlen valami, hanem tárgyilagosan megfontolt és biztosan elérhető eredményeket állít elénk. Asszonyaink ne hagyják magukat félrevezetni azoktól, akik itt-ott felülik fejüket és ocsmány rágalmakká akarják beszenyenezni a nép legszebb akaratát, az első öt éves tervet, hanem az öt éves terv tanulmányozásával, igyekezzenek meggyőződni az igazságról.

Az A. F. Zs. eddig is komoly feladatok elvégzése elé állította asszonyainkat. Ezeket asszonyaink mindig el is végezték. Most, amikor a minden téren bevezetett tervszerű gazdálkodás még nagyobb és felelősségteliesebb munkát kíván tőlünk, igyekezzünk azt az eddig végre hajtott munkák folyamán nyert tapasztalatok segítségével elvégezni. Annál is inkább, mert a tervezgazdaság az, mely minden ember számára nagyobb darab kenyeret, jobb ruhát és nyugodt életet biztosít. Mindennek elérése érdekében erőnket nem kímélve vegyünk részt teljes számban és igaz, őszinte munkakedvvel. A munkalehetőségek különbözőek. Ha csak párat említek, ezekből is rögtön kitűnik, hogy elvégzésük milyen hasznot hoz a közösségnek. Pl. a tarackirtás a mezőn, tereptakarítás az épülő gyárak telepén, a téglagyárakban a vályog és téglaveréshez szükséges föld elkészítése, az épülő falvakhoz való anyag behordása és sok más munkához kell hozzá fogunk, hogy méltón azok soraiba álljunk, akik nem sajnálták eddig sem erejüket a nép jólétéért.

Ha felvetődik a kérdés, hogy mit is kapunk mi asszonyok ezért?, tekintsünk vissza a múltba, amikor olyan társadalmi rend uralkodott, melynek gazdasági politikája a tökélen, a hasznon alapult. Amikor a széles népréteg éhberéért dolgozott és dacára az árúbőségnek, vásárolni nem tudott. Ma, az asszony, ha kot-

lóstyúkját jól vigyázza, máris bizonyos jövedelmei biztosít magának és családjának. És ha minden munkában férje mellé áll, akkor családja élet-színvonalának emelését biztosan sokban elősegíti. Nem lehetetlen várunk asszonyainktól, csak mindenkitől azt, hogy tudása és képessége szerint vegyen részt boldogabb jövőnk kiépítésében.

A szuboticaí A. F. Zs. a novemberi munkaversenyben hétezer munkanapot vállalt és ezt könnyen meg is valósítja, mert asszonyaink legjobbjai megértik, hogy ezzel hozzájárulnak az öt éves terv megvalósításához, ezzel pedig családjuk és saját maguk jobb életének megteremtését viszik előre.

Szpahics Szofia

MIHAIL ISZAKOVSKIJ

A szmolenszki kerület egy kis falujában született Mihail Iszakovszkij, a költő, akinek dalait ma a szovjet emberek milliói éneklék. Szülőfaluját vadon erdők vették körül, a legközelebbi vasúti állomástól a falut jó kétszáz verszt választotta el. A parasztok élete tele volt nélkülözéssel. Mindnyájan művelték a földet, de kicsiny földesekéik nagyon kis darab kenyeret adtak. A későbbi költő apja szintén földjét művelte, azonkívül a postás tisztét is betöltötte: kétszer hetenként elment az állomásra a levelekért. Családja épp hogy tengődött, gyakran szenvedett szükségét és nélkülözést. Szülőhelyére visszaemlékezve, ezt írta Iszakovszkij:

Felnöttem ott, hol apám s nagy-
apám
Sok úri portát felve elkerült,

Hol minden házban — ezer éve tán
Az asztalfőn az éhség s bánat ült.

Ezt az éhséget Iszakovszkij
gyermekkorában alaposan meg-
ismerte.

Amidőn 1910-ben a szomszéd faluban megnyílt az iskola, a tízéves Misa az első évben még nem járhatott iskolába, mert bar maga is dolgozott már, — nem volt ruhája. Egész télen — írja Iszákovszkij, — a kemencén ültem és csak a következő évben mehettem iskolába.

Egyébként a cári Oroszország falusi iskolája nagyon gyér oktatást nyújtott. Csupán három évig jártak a gyermekek iskolába. Mihail azonban vonzódott a tudáshoz. Költői tehetsége is hamar megmutatkozott és már 14 éves korában elkezdett írni, egyik költeménye újságban is megjelent.

De, hogy a tanulást folytassa, városba kellett jutnia. Ehhez pénz kellett és hol vegye a pénzt?

Egy alkalmi jótévő jött a gyermek segítségére. Véletlenül jelen volt vizsgáján és felfigyelt a tehetséges parasztyermekre, aki nagy lendülettel adta elő saját verseit.

Iszákovszkij számára lehetővé vált, hogy beiratkozzék a gimnáziumba és ott két éven át tanuljon. Ez már óriási eredmény volt a régi, forradalom előtti Oroszországban egy szegény falusi fiú számára. Tehetséges gyermekek ezrei süllyedtek el akkor az ismeretlenségben, nem bonthatták ki tehetségüket, nem törhettek maguknak utat a kultúrához, mert az egy kiválasztott kisebbség monopóliuma volt. Iszákovszkijra ezeknek az ezreknek a sorsa várt.

A jövendőbeli költőnek azonban szerencséje volt. A Nagy Októberi Forradalom óriási változásokat hozott a nép életében. Az ország ifjúsága előtt új lehetőségek egész világa nyílt meg. Egyaránt érvényesülhettek a tudás és a kultúra, a politika és az állami élet területén. Iszákov-

szkij tanul, dolgozik, ír és egyidejűleg szülőfalujában is tevékenykedik. Gyermekeket tanít az iskolában, újságot szerkeszt a járás számára, majd átköltözik Szmolenszkbe, ott is újságot szerkeszt és csiszolja költői tudását.

1927-ben Iszákovszkij közrebo csátja első verseskötetét. Gorkij igen meglehetősen kritikát írt róla. Gorkij megjegyezte, hogy a fiatal költő »kitűnően megérzi a hétköznapi csodáit« és hogy »versei egyszerűek, jók, elsősorban őszinteségükkel hatnak«.

Ebben a kötetben Iszákovszkij a régi Szmolenszkről, a régi orosz vidéki élet csüggesztő unalmáról írt.

Ebbe az álmos, maradi világba új, friss szelek törtek be a fővárosból, elsöpörték mindazt, ami régi volt, ami elavult és új utakat nyitottak meg a falu előtt. Iszákovszkij látta, hogyan alakult át az ősi, nyomorúságos parasztlelet és hatásosan fejezte ki az Október által életrehívott változásokat:

Felrázták tespedt, fáradt csontjainkat
És száz harangként szívünk felnevet

És talpra szökünk.

Élünk

És a holnap

Ezer nagy, céllal felénk integet.

A szovjet falvak nagy, sorsdöntő, kulturális forradalmáról számol be Iszákovszkij verseiben. E versek kitűntek hamisítatlan igazi népiességükkel: olyan ember írta őket, aki maga is a parasztságból származott, érzi és érzékelteti a parasztság vágyait, ősi, évszázados álmait. Iszákovszkij verseiben kihasználta az orosz népi beszéd óriási gazdagságát, hagyományos ritmusait és árnyalati változatosságát és ami a legfőbb,

az orosz népi nyelv csodálatos zeneiségét. Iszákovszkij versei még zene nélkül is úgy csepegtek, mint a dalok. És amikor a legjobb szovjet zeneszerzők elkezdtek zenét írni Iszákovszkij verseihez, a megzenésített költeményeket nyomban az egész ország énekelte. Iszákovszkij dalai, például a híres »Katyusa«, »A frontmenti erdőben« vagy »A balkáni csillagok alatt« csakhamar milliók alkán zengtek. A háború idején e dalok a győzelmes Szovjet Hadsereggel együtt állépték az ország határait és behatoltak a Balkán félszigetre és Nyugat-Európa országaiba. Mindenütt dicsőséget szereztek az orosz dalnak. Mint ez gyakran megesik, ezren és tízezren ismerték és énekeltek e dalokat, anélkül, hogy tudták volna, ki a szerzőjük.

E dalokban, amelyek rendkívüli liraiságról, formatökélyről és ötletességről tesznek tanúságot, Iszákovszkij tehetsége teljes egészében kibontakozik. Iszákovszkij költészete lírai a szó legjobb értelmében: mélyen egyéni, benső, emberi élmények fejeződnek ki benne. Központi helyet foglal el benne rendszerint az egyszerű orosz lány, aki, mint a »Katyusa« mondja:

Kiállott a kapuba Katyusa

És egy sztyeppe-sasról dalt dalol,
Szürke sasról, kihez szíve húzza
S ott repül fent messze valahol.

Egy másik dal hősnője, »Ljubuska«, hasonló aggodalommal várja vissza kedvesét:

Tavasza jár és egy nap nagy-
dalolva
Szomjas mezőkre kivonul a nép
És kedvese majd egy nap vissza-
hozza
Távolkeletről — elvesztett szívét.

Ezek az örök témák a fiatal lányról, a hű és odaadó női szív-

ről összefonódtak az akkori idők mindennapi, égető problémáival. Iszákovszkij dalainak hősei és hősnői nem elvont lírai alakok. A költő az életből ragadja ki őket. Fiatal, erővel teljes, öntudatos építői ezek az új életnek: traktorvezetők, tengerészek, repülők. Elhagyták otthonukat, szeretteiket, mert a haza északra vagy a Távol-Keletre küldte őket építeni, vagy a szovjet ország hatalmát megvédeni, emelni. E versekben összefonódnak az egyéni, lírai motívumok a közösségi ember témájával. A költelességtudat, amelytől vezetettve az ember egyidőre el tudja feledni egyéni kötelekeit és elutazik távoli vidékekre, főtémája Iszákovszkij verseinek. Ez adja e versek rendkívüli belső meggyőző erejét.

E dalok szerelmi lírája és a bennük előforduló nőalakok kitűnnek tisztaságukkal és nemesiségükkel. Athatja őket a szovjet társadalom erkölce: a kötelelességtudat, a hűség és odaadás a közös ügy iránt. Iszákovszkij verseinek megindító hősnői érzéseik tisztaságával a klasszikus orosz irodalom legszebb nőalakjaira emlékeztetnek.

Amikor a második világháború megkezdődött, Iszákovszkij, súlyos szembaja miatt, nem követhette a szovjet költők legnagyobb részének példáját és nem mehetett a frontra. Azonban a hátszágban is, a költő minden erejével igyekezett hasznára lenni hazájának. Számos verse a partizánokról, a fasiszta rabságról, az elpusztított Ukrajnáról és Bjelorusziáról, a szovjet katonák kedves dalává vált. A nehéz, életre-halálra folyó harcban a katonák Iszákovszkij szavaival ismételtgették:

Viharban, füstben, vérben, tűzben
Áll mint a kő, vagy elbukik:

Kinek mi dolgául kitűzve,
Elvégi híven mindegyik.

Iszakóvszkij dalai lelkesítették a szovjet embereket harcra és a munkára. Éppen ezért szereti őket a nép.

És a nép hálijának legjobb bi-

zonyítéka az, hogy a szovjet választók éppen szülőföldjén, a szmolenszki kerületben az Oroszországi Szovjetköztársaság legmagasabb törvényhozó szervének, a Legfelsőbb Tanácsnak tagjává választották.

B. Csernyák

S Z E M L E

A »GORSKI VIJENAC«

P. P. Nyegos: Hegyek koszorúja, olvasom a HID júniusi számában. A szerkesztő megjegyzéseiből kitűnik, hogy a magyar fordítás 1902-ben jelent meg, Gyiszálovics Veszelin munkája... a fordítás nehézkos, átdolgozásra szorul. A mű címéről nem esik egy szó sem, pedig érdemes lenne megvitatni.

Gyiszálovics a Gorski vijenac-ot Hegyek koszorújának keresztelte el. Így mondom, keresztelte el, mert a hegyek koszorúja, ha visszafordítják szerbre *planinski vijenac* lesz belőle, a legjobb esetben vijenac od planina és semmi esetre sem gorski vijenac. Mért választotta Gyiszálovics ezt a magyar elnevezést?

A Gorski Vijenac cím átvitt értelmű. Ha szóról szóra fordítanánk, hegyi koszorút jelent. Azonban egy mű fordításánál nem vezérelhet a szóról szóra való átültetés, hanem az értelem helyes szavakkal való megjelölése. Valószínűleg Gyiszálovicsnak is sok gondot okozott ez és ezért választotta a Hegyek Koszorúja elnevezést.

Ha a Gorski Vijenac-ot újból átköltik magyarra, akkor feltétlenül föl kell vizsgálni a címet is. Meg kell találni a *hőskölte-mény* címének helyes magyar kifejezését, hogy a magyar olvasók még könnyebben megérthes-

sék Nyegost és művének alap-
gondolatát.

Ha elemezzük az eposz címét, a következőket szögezhetjük le. Akik ismerik a szerb nyelvet, tudják, hogy a vijenac szó átvitt értelemben, ha dalmüről van szó, azonos a magyar csokor, bokréta, füzér szavak értelmével. Pld.: *Vijenac narodnih pesama*, magyarul: népdal bokréta, népdal füzér, népdal csokor, stb. Ennyit a vijenac szóról.

Ami a *gora*-t illeti tudnunk kell, hogy míg a magyar nyelv a hegyre csak egy elnevezést ismer, addig szerbül *brdo*, *gora*, *planina* mind hegyet jelent. A *brdo* egyszerűen hegy. *Gora* már van, *zelena gora*, *visoka gora*, *crna gora*, *bela gora* stb. *Planina* is van *Jarcovina*, *Sar*, stb. A hegycsoportokat egyszerűen *gorának* nevezik, a hegyláncokat *planinski venac-nak*. Ez azt mutatja, hogy a szerb nyelv a gorski vijenac-ot nem tekinti hegykoszorúnak, mert ha ezt akarja kifejezni, akkor *planinski venac-ot* mond. Tehát a Gorski vijenac-ot már ezért sem lehet magyarban Hegyek Koszorújának fordítani.

Nyegos nem gondolt arra, hogy műve címét *planinski venac-nak* értelmezze. De igenis a *fekete hegyek koszorújára* — csokrára — füzérére gondolt átvitt értelemben, az eposzra, mint dalfüzérre — *Gorski vijenac ju-*